संस्थाहरुको स्थापना तथा दर्ता सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको

" नौबहिनी गाउँपालिकाको संघ संस्था दर्ता सम्बन्धि ऐन, २०७४"

गाउँ सभाबाट पारित मितिः-२०७४/१२/१९

प्रस्तावन : यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सामाजिक, आर्थिक,सास्कृतिक साहित्यक, बैज्ञानिक, शैक्षिक,बौद्धिक, शारीरिक, आर्थिक, व्यवसायिक तथा परोपकारी संस्थाहरुको स्थापन तथा दर्ता गर्ने सम्बन्धमा व्यस्था गर्ने नेपालको संविधानको भाग २१८ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी गाउँपालिका संस्था दर्ता ऐन २०७४ तर्जुमा गरी लागु गरिएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम** :- (१) यस ऐनको नाम नौबहिनी गाउँपालिकाको संघसंस्था ऐन २०७४ रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ ।

२. **परिभाष** :- विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा :-

(क) "संस्था" भन्नाले सामाजिक,आर्थिक धार्मिक, साहित्यक, सास्कृतिक, बैज्ञानिक, शैक्षिक, बौद्धिक, सैद्धान्तिक, शारीरिक, आर्थिक, व्यावसायिक तथा परोपकारी कार्यहरुको विकास एवं विस्तार गर्ने उदेश्यले स्थापना भएको संघ संस्था, कलब मण्डल, परिषद अध्यायन केन्द्र आदि सम्भ्फानुपर्छ र सो शब्दले मैत्री संघ समेतलाई जनाउछ ।

(ख) "गाउँपालिका" भन्नाले नौबहिनी गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

(ग) "गाउँपालिका प्रमुख" भन्नाले नौबहिनी गाउँपालिकाको प्रमुखलाई सम्झनुपर्छ ।

(घ) "प्रवन्ध समिति" भन्नाले संस्थाको विद्यान अनुसार गठन भएको प्रवन्ध समिति सम्झनुपर्छ ।

(ङ) "तोकिएको" वा तोकिएबमोजिम भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम सम्झनुपर्छ ।

३. **दर्ता नगरी संस्था खोल्न नहुने**:- यस ऐन बमोजिम दर्ता नगरी कसैले पनि संस्था स्थापना गर्न हुदैन । गरेमा मान्य हुने छैन ।

४. **संस्थाको दर्ता** :-(१) संस्था स्थापन गर्न चाहने कुनै सात जना वा सो भन्दा बढी व्यक्तिहरुले संस्था सम्बन्धि देहायको विवरण खुलाई संस्थाको विद्यानको एक प्रति र तोकिएको दस्तुर सहित गाउँपालिका समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(क) संस्थाको नाम :

(ख) उद्देश्यहरुः

(ग) प्रवन्ध समितिका सदस्यहरुको नाम, ठेगाना रपेश :

(घ) आर्थिक श्रोत :

(ङ) कार्यालयको नाम :

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि गाउँपालिका प्रमुखले आवश्यक जाचबुझ गरी संस्था दर्ता गर्न उचित ठानेमा संस्था दर्ता गरी दर्ताको प्रमाण पत्र दिनेछ ।

(३) गाउँपालिका प्रमुखले कुनै संस्था दर्ता नगर्ने निर्णय गरेमा त्यस्तो सूचना निवेदकलाई दिनुपर्नेछ र निवेदकले सूचना प्राप्त गरेका मितिले पैतिस दिन भित्र त्यस्तो निर्णय उपर नेपाल सरकारले तोकेको अधिकारी समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको उजुर प्राप्त भएपछि नेपाल सरकारले तोकेको अधिकारीले आवश्यक जाँचबुझ गरी त्यस्तो संस्था दर्ता गर्न मनासिव ठहराएमा सो संस्था दर्ता गर्ने गाउँपालिका प्रमुख लाई आदेश दिन सक्नेछ र त्यस्तो त्यस्तो आदेस अनुसार गाउँपालिका प्रमुखले संस्था दर्ता गरिदिनु पर्नेछ ।

(५) यस दफा अन्तर्गत दिइने प्रमाणपत्रको ढाँचा,अवधि, नविकरण र नविकरण दस्तुर तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

५. **संगठित संस्था मानिने :-** (१) यस ऐन अन्तर्गत दर्ता भएको प्रत्येक संस्था अविच्छिन्न उत्ताराधिकारवाला स्वशासित र संगठित संस्था हुनेछ । सो संस्थाको सबै कामको निमित आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

(२) संस्थाले व्यक्ति सरह चल सम्पति प्राप्त गर्न उपभोग गर्न र बेचविखन गर्न सक्नेछ ।

(३) संस्थाले व्यक्ति सरह आफ्नो नाम बाट नालिस उजुर गर्न सक्नेछ र सो उपर पनि सोहि नामबाट नालिस उजुर लाग्नेछ ।

६. **संस्थाको सम्पति :** (१) संस्थाको सदस्य वा कर्माचारी लगायत कुनै व्यक्तिले संस्थाको विद्यान विरुद्ध संस्थाको कुनै सम्पति दुरुपयोग गरेमा कब्जा गरेमा वा रोक्का राखेमा गाउँ कार्यपालिकाले त्यस्तो सम्पति दुरुपयोग गर्ने, कब्जा वा रोक्का राख्नेबाट लिई संस्थालाई फिर्ता बुझाई दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको संस्थाको सम्पति फिर्ता गर्ने गरी गाउँपालिकाले गरेको कारवाहीमा चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले प्रचलित कानुनले तोकेको पूनरावेदन दिन सक्नेछ ।

(३) संस्थाको सदस्य वा कर्माचारी लगायत कुनै व्यत्तिले संस्थाको कुनै सम्पति वा लिखित प्रतिष्ठा बिरुद्ध कुनै अपराध वा विराम गरेमा संस्था संस्थाको कुनै सदस्य वा गाउँप्रमुख उपर प्रचलित कानुन बमोजिम मुद्धाको कारवाही चलाउन सक्नेछ ।

७. **अघि दर्ता नभई स्थापन भएका संस्थाले दर्ता गर्न :** यो ऐन प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि तत्काल प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता नभई स्थापन भई रहेका संस्थाले पनि यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले तिन महिना भित्र यो ऐन बमोजिम बमोजिम दर्ता गराउनु पर्ने छ ।

८. **संस्थाको उद्देयहरुमा हेरफेर :** (१) संस्थाको उदेश्यहरुमा हेरफेर गर्न आवश्यक देखेमा वा सो संस्थालाई कुनै अको संस्था गाभ्न उचित देखेमा सो संस्थाको प्रवन्ध समितिले तत्सम्बन्धि प्रस्ताव तयार गरी सो प्रस्ताव उपर छलफल गर्न संस्थाको विधान बमोजिम साधारण सभा बोलाउनु पर्नेछ ।

(२) साधारण सभा उपस्थित भएका जम्मा सदस्य संख्याको दई तिहाई सदस्यहरुले प्रस्तावमा समर्थन जनाएमा सो प्रस्ताव साधारण सभाबाट पारित भएको मानिने छ तर सो प्रस्ताव लागु गर्न गाउँपालिका प्रमुखको पूर्व स्वीकृत लिनु पर्नेछ ।

९. **हिसाबको विवरण पठाउनु पर्ने :** प्रवन्ध समितिले सामाजिक परिक्षण गरी आफ्नो संस्थाको हिसाबको विवरण लेखा परिक्षकको प्रतिवेदन सहित प्रेत्यक बर्ष गाउँपालिका प्रमुखकहाँ पठाउनु पर्नेछ ।

१०. हिसाब जाच गर्ने :- गाउँपालिका प्रमुखले आवस्यक देखेमा संस्थाको हिसाब आफुले नियूक्ति गरीको कुनै अधिकृत वा पदाअधिकारीद्धारा जाच गराउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम हिसाब जाच गराए बापत गाउँपालिका प्रमुखले हिसाब जाच बाट देखिन आएको संस्थाको मैदात रकमको सयकडा पाँच प्रतिशतमा नबढाई आफुले निर्धारित गरको दस्तुर असुल गरी लिन सक्नेछ ।

(३) हिँसाब जाच गर्ने अधिकृतिले मागेको विवरण तथा कागजपत्रहरु वा सोधेको प्रश्नको जफाप दिनु संस्थाको पदाधिकारी, सदस्य र कर्माचारीको कर्तव्य हुनेछ ।

(४) हिसाब जाच गर्ने अधिकृतले गाउँपालिका प्रमुखले तोकेको म्याद भित्र हिसाब जाचको प्रतिवेदन गाउँ प्रमुख समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ सो प्रतिवेदनको आधारमा संस्थाको कुनै सम्पति सो संस्थाको कुनै पदधिकारी वा कर्मचारीले हिनामिना गरेको छ भन्ने गाउँ प्रमुखलाई लागेमा निजले त्यस्तो पदधिकारी सदस्य वा कर्मचारी सो हानि नोक्सानि असुल गर्न प्रचलित कानुन बमोजिम कारवाही चलाउन सक्नेछ ।

तर प्रचलित कानुनले सजाय समेत हुने अपराध भएकोमा प्रचलित कानुन बमोजिम मुद्धा चलाउन लगाउनेछ ।

११. निर्देशन दिन : स्थानिय सरकारले संस्थाले आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्न सम्बन्धित संस्थाको कर्तव्य हुनेछ ।

१२. दण्ड सजाय :- (१) दफा (३) बमोजिम दर्ता नगराई संस्था स्थापन गरेमा दफा ७ बमोजिम दर्ता नगरी संस्था सञ्चालन गरेमा त्यस्ता संस्थाको प्रवन्ध समितिका सदस्यहरुलाई गाउँपालिका प्रमुखले जनहि तिन हजार रुपैयाँ सम्म जरीवान गर्न सक्नेछ ।

(२) दफा ९ बमोजिम हिसाबको विवरण नपठाएमा प्रवन्ध समितिका सदस्यलाई गाउँपालिका प्रमुखले जनहि तिन हजार रुपैयाँ सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ । तर कुनै सदस्यले दफा ९ उल्लघंन हुन नदिन सकभर प्रयत्न गरेको थियो भन्ने सन्तोष हुने प्रमाण पेश गर्न सकेमा निजदाई सजाय गरिने छैन ।

(३) दफा १० को उपदफा (३) बमोजिम हिसाब जाँच गर्ने सम्बन्धित अधिकृत वा पदधिकारीले मागेको विवरण तथा कागज पत्रहरु वा सोधेको प्रश्नको उत्तर नदिने सम्बन्धित पदाधिकारीले, सदस्य कर्मचारीलाई गाउँपालिका प्रमुखले एक हजार रुपैयाँ सम्म जरीवान गर्न सक्नेछ ।

(४) दफा बमोजिम गाउँ प्रमुखको स्वीकृत नलिइ संस्थाको उद्देश्यमा हेरफेर गरेमा वा अर्को संस्थासंग गाभेमा वा संस्थाले आफ्नो उद्देश्यले प्रतिकुल हुनेगरी काम कारवाही गरेमा वा संघिय वा प्रदेशिक सरकारले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा गाउँपालिका प्रमुखले त्यस्तो संस्थाको दर्ता निलम्वन वा खारेज गर्न सक्नेछ ।

१३. पुनरावेदन :- दफा १२ बमोजिम गाउँपालिका प्रमुखले गरेको अन्तिम ाृिर्णय उपर ३५ दिन भित्र तोूकिएको अदालतमा पुनरावेदन लाग्नेछ

१४. संस्थाको विघटन र त्यस्को परिमाण :- (१) संस्थाको विधान बमोजिम कार्य संचालन गर्न नसकी वा अन्य कुनै कारणबस संस्था विघटन भएमा त्यस्तो संस्थाको जायजेथ गाउँपालिकामा सर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम विघटन भएको संस्थाको दायित्वको हकमा सो संस्थाको जायजेथाले थामेसम्म त्यस्तो दायित्व गाउँपालिकाले व्यहोर्नेछ ।

१५. नियम बनाउने अधिकार :- यस ऐनको उद्देश्य कार्यन्वयन गर्न गाउँपालिकाले नियम बनाउन सक्नेछ ।

१६. **अधिकार प्रयायोजन** :- यो ऐन वा अर्न्तगत बनेको नियम बमोजिम प्राप्त अधिकारहरुमध्ये सबै वा कुनै अधिकार गाउँपालिका प्रमुखले आफु मुनिका पदधिकारी वा कुनै अधिकृतलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

१७. **अन्य नेपाल ऐन बमोजिम दर्ता वा स्थापना गर्नुपर्ने** :- कुनै संस्थाको दर्ता वा स्थापना गर्ने सम्बन्धमा अर्को नेपाल ऐनमा छुट्टै व्यवस्था भएकोमा यस ऐनमा अन्यन्त्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि त्यस्तो संस्था सोहि ऐन बमोजिम दर्ता वा स्थापन गर्नु पर्नेछ ।

१८. **खारेजी र बचाउ** : (१) संघिय वा प्रदेशिक व्यवस्थापिकाले निमार्ण गरेको कानुन विपरित भएको दफा साही अनुसार खारेज वा परिमार्जन हुने छन् ।

(२) यस कानुनलाई प्रतिस्थापन हुने गरी अर्को कानुन बनेर लागु नभए सम्म यसै कानुन अनुसार भए गरेको मानिने छ ।

(३) संघ संस्था दर्ता ऐन २०३४ अनुसार दर्ता भई नौबहिनी गाउँपालिको क्षेत्र भित्र कार्य क्षेत्र रहने गरी गठन, संचालन भई रहेका संघ संस्था यसै ऐन अनुसार दर्ता भएको मानिनेछ ।